

**JISMONIY TARBIYA VA SPORT BO'YICHA BO'LAJAK
MUTAHASISLARNING IJODIY FAOLIYATI TAJRIBASINI
SHAKLLANTIRISH**

Shanazarov Otabek Rahimdjonovich

Nizomiy nomidagi TDPU Boshlang'ich ta'lim fakulteti

Jismoniy tarbiya va sport kafedrası Dotsent v.b

Annotatsiya

Hozirgi kunda, Jismoniy madaniyat, jismoniy tarbiya, sport va xalq milliy o'yinlari umum maqsadga qaratilgan eng muhim pedagogik jarayondir. Shu sababdan bu jarayonlar ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-ma'rifiy hayot bilan chambarchas bog'lanib ketgan. Bu borada malakali kadrlar tayyorlash esa muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqola, jismoniy tarbiya va sport bo'yicha bo'lajak mutahasislarning ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirishni yoritib beradi.

Kalit so'zlar. Jismoniy tarbiya, jismoniy madaniyat, bo'lajak mutahasislar, jismoniy barkamol, yuksak ma'naviyat.

Kirish

Mamlakatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bu ham jismoniy, ham ma'naviy sog'lom bo'lgan avlodni kamol toptirish hisoblanadi. Zero, bugun dunyo mamlakatlarida keskinlashayotgan globallashuv jarayonlari sharoitida yuksak ma'naviyatli va jismoniy barkamol avlodni tarbiyalash Vatanimiz kelajagini belgilab beruvchi va xalqimizning ezgu maqsadlarini ro'yobga chiqaruvchi eng muhim omillardan biridir. Bu ezgu amalning amalga oshirilishida uning huquqiy asoslari ham yaratilgan bo'lib, keng qamrovli ishlar qilinmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2017 yil 3-iyundagi “Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-3031-son Qarori va 2018 yil 5-martdagi “Jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-5368-son Farmoni bu sohani yanada rivojlantirishda alohida ahamiyatga ega. Ushbu farmon va qarorlarning asosiy maqsadlaridan biri ham bu sohadagi nazariy va amaliy bilimlarni yanada chuqurlashtirish, jismoniy tarbiyaga oid ko'nikma va malakalarga doir tushuncha hamda atamalarni to'g'ri

shakllantirishdan iborat. Darhaqiqat, hozirgi globallashuv jarayonlari tobora keskinlashayotgan bir davrda bevosita yoshlarning umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarligi bilan shugʻullanuvchi jismoniy tarbiya oʻqituvchilariga qaratilayotgan eʼtibor bu borada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Zero, ularning muhim xizmatlaridan biri shundaki, oʻquvchi-talabalarni tarbiyaviy, madaniy, tibbiy, sanoat qurilish, ishlab chiqarish kabi kasb-hunarga yoʻnaltirish boʻlsa, ikkinchidan ularni maxsus jismoniy tayyorgarlik bilan qurollanishga maʼlum darajada xizmat qiladi.

Asosiy qism

Bugungi kunda yosh avlodga taʼlim berayotgan oʻqituvchilarning oʻzlari zamonaviy innovatsion texnologiyalarni toʻliq oʻzlashtirgan, axborotkommunikatsiya vositalaridan oqilona foydalana olish koʻnikmalariga ega boʻlishlari, umuman barcha taʼlim-tarbiya sirlaridan voqif boʻlishlari talab etiladi. Boʻlgʻusi jismoniy tarbiya oʻqituvchilari ilmiy pedagogik faoliyati bilan bogʻliq masalalarni oʻrganishda, eng avvalo, mazkur hodisaga oid tushunchalarning mazmun-mohiyatini tahlil etish maqsadga muvofiqdir. Xususan, “jismoniy tarbiya” tushunchasining oʻziga bir qancha taʼriflar berilganligini koʻrishimiz mumkin. “Jismoniy tarbiya – pedagogik jarayon boʻlib, inson organizmini morfologik va funksional jihatdan takomillashtirishga, uning hayoti uchun muhim boʻlgan asosiy harakat malakasini, mahoratini, ular bilan bogʻliq boʻlgan bilimlarni shakllantirish va yaxshilashga qaratilgan”. “Jismoniy tarbiya organizmni har tomonlama chiniqtirishga qaratilgan, sogʻliqni mustahkamlashni nazarda tutgan tarbiya, jismoniy mashqlar” kabi taʼriflar berilgan.

Turli yoʻnalishlar boʻyicha, yaʼni u hoh matematik, fizik, tarixchi yoki jismoniy tarbiya oʻqituvchisi boʻlsin uning ish uslubi bevosita pedagogik faoliyat bilan bogʻliqdir. Darsning mazmunli va sifatli olib borilishi oʻz navbatida, uning pedagogik mahorati, pedagogik koʻnikmasi, pedagogik malakasi, umuman pedagogik faoliyati bilan chambarchas bogʻliqdir. Mashhur rus pedagogi V.A.Suxomlinskiy: “Pedagogik rahbarlikning sirlaridan biri oʻqituvchilarda muntazam izlanish va oʻz ishining tahliliga qiziqish uygʻotishdan iborat. Kimki oʻz darslarida, tarbiyalanuvchilar bilan oʻzaro munosabatlarda yaxshi va yomonni farqlashga, yutuq va kamchiliklarini oʻz vaqtida boʻlishga urinsa, pedagogik faoliyatning yarim muvaffaqiyatiga erishgan boʻladi” - deb, pedagogik faoliyatga

o‘z ta’rifini shunday ifodalagan edi. Shu nuqtai nazardan olganda, o‘z pedagogik faoliyatini endigina boshlagan yosh bo‘lg‘usi jismoniy tarbiya o‘qituvchisi umuman jismonan va ruhan bo‘shashishi yoki butunlay osoyishtalikka berilishi mumkin emas. Bizga ma’lumki, bu tuyg‘u psixologiya fanida “relaksatsiya” deb atalib, kishilarning ish faoliyatida salbiy holatlariga beriladigan baho sifatida e’tirof etiladi.

Bugungi kunda bo‘lg‘usi jismoniy tarbiya o‘qituvchilarining ilmiy pedagogik faoliyatida muhim o‘rin tutadigan quyidagi o‘ziga xos yondashuvlarni ko‘rib chiqish mumkin:

1. Kreativ yondashuv.
2. Innovatsion yondashuv.
3. Texnologik yondashuv.

Har bir bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchisi dars mashg‘ulotlari jarayonida kreativlik yondashuvi asosida o‘quvchilarida darsga qiziqitirish yo‘llarini topa olishi lozim. Bu borada, mashhur ruhshunos olim Deyl Karnegi, “insonni biror ishni bajarishga undash va qiziqitirishning yagona usuli mavjud. U ham bo‘lsa, o‘sha inson qalbida ishni bajarishga chinakam ishtiyoq uyg‘otishdir.

Xulosa

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib, quyidagicha xulosaga kelish mumkin: birinchidan, olib borilayotgan keng qamrovli islohatlar nafaqat turli sohalarda kadrlarni tayyorlash masalasi, balki ta’lim muassasalaridagi jismoniy tarbiya sohasidagi kadrlarning ilmiy pedagogik faoliyatini tubdan takomillashtirish zaruriyatini qo‘ymoqda. Qo‘shimcha ravishda, bo‘lg‘usi jismoniy tarbiya o‘qituvchilari ilmiy pedagogik faoliyati bilan bog‘liq masalalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, mavzuga oid qarashlar va manbalarning mavjudligiga qaramasdan, ushbu masalani sof pedagogik jihatdan tadqiq qilish lozimligini ko‘rsatmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati

1. <https://jdpu.uz/wp-content/uploads/2021/03/Jismoniy-tarbiya-va-sport-ishlarini-tashkil-qilish.Boriboyev-B.pdf>
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/bolgusi-jismoniy-tarbiya-oqituvchilari-faoliyatining-ilmiy-pedagogik-asoslari/viewer>

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Ottawa Canada on December 10th, 2022.

www.conferencezone.org

3. <http://arm.sies.uz/wp-content/uploads/2020/11/18-y-Jismoniy-tarbiya-oquv-qollanma-A.N.Normurodov-T-2011y.pdf>
4. <https://lex.uz/docs/-6093267>